

Societat

Marià Casadevall, educador i treballador social

Narcís-Jordi Aragó, Àngel Jiménez, Josep Manuel Barbero,
Neus Fort, Antoni Julià, Salvador Carmaniu i Laura Fàbrega

Marià Casadevall Pararols
(Banyoles 1941-Girona 2003)

Amputada brutalment per una estranya malaltia, la vida de Marià Casadevall i Pararols va extingir-se el dia 18 de setembre del 2003, quan semblava haver assolit un moment de plenitud i d'obertura a nous horitzons. L'endemà -dia de l'enterrament- es complien trenta anys de l'assassinat a Xile de Joan Alsina. Singular coincidència, perquè l'un i l'altre pertanyien a la mateixa generació, havien rebut una educació idèntica i havien fet de la seva vida una semblant vocació de servei. Una vocació que, en el cas d'en Marià, va tenir una primera etapa sacerdotal, exercida en llocs difícils i compaginada amb el treball obrer, i una segona dedicada a l'atenció als més necessitats des de les múltiples vessants de l'educació i de l'assistència social.

L'activitat incansable de Marià Casadevall va desplegar-se en molts fronts, i en tots va destacar per la coherència de les idees, la fermesa de les conviccions, el rigor professional i el carisma personal. En aquestes pàgines hem aplegat els testimonis de les persones que el van seguir de prop en els diversos àmbits de la seva fecunda i generosa implicació. A tots ells hem d'afegir-hi el sentiment de frustració íntima dels qui en els últims anys hem tingut el privilegi de compartir amb ell hores disteses d'amistat i de bona companyia. Sempre més enyorarem la serenitat de la seva conversa, la complicitat del seu somriure, la transparència del seu compromís i la claror de la seva bondat.

Narcís-Jordi Aragó

Notes biogràfiques

Banyoles, 1941 – Girona, 2003

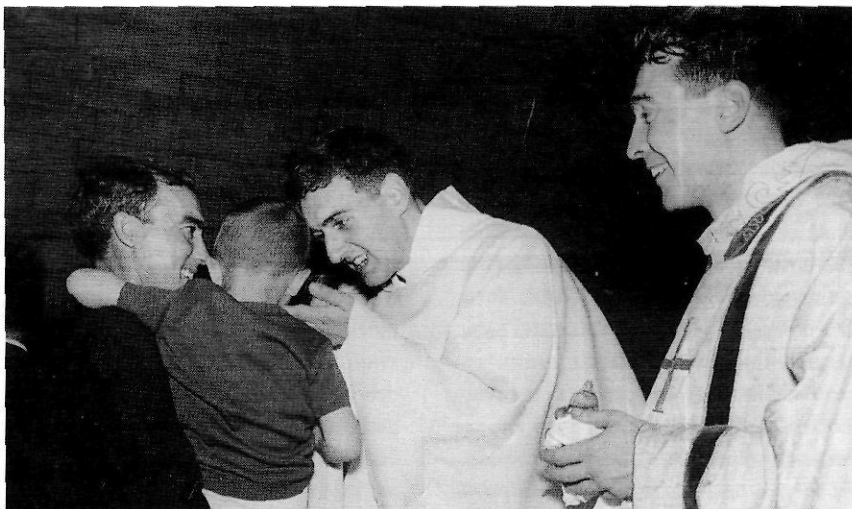
- Marià Casadevall i Pararols neix a Banyoles el dia 25 de desembre de 1941.
- L'any 1951 entra al Seminari de Girona per realitzar estudis mitjans i eclesiàstics.
- Durant el curs 1963-1964 completa els estudis de Teologia a la Universitat Gregoriana de Roma.
- L'any 1965 és ordenat sacerdot.
- Després d'una estada breu a Pineda de Mar passa a Blanes, on estableix contacte amb el moviment obrer de l'empresa SAFA.
- El mes de maig de 1968 és destinat a la parròquia de Vista Alegre de Girona, juntament amb Modest Prats com a rector.
- Fins a l'estiu de 1971 compagina les tasques pastorals (amb especial dedicació al barri de Les Pedreres) amb el treball obrer, fent feines de fuster i de mecànic.
- A l'estiu de 1971 se'n va a Perpinyà i durant aquest període treballa en un forn de pa i a la verema.
- El mes d'octubre de 1971 marxa a Tolosa de Llenguadoc, a fer la tesi de llicenciatura en teologia a l'Institut Catholique.
- L'any 1972 deixa el sacerdoci.
- Es casa el 26 de desembre de 1973 a Santa Pau.
- Entre els anys 1973 i 1979 treballa en una empresa d'arts gràfiques.
- El mes de gener de 1980 passa a treballar d'educador en el Centre Joan Riu.
- El mes de novembre del mateix any entra a l'Ajuntament de Girona, primer com a educador de barri (Vila-roja i Font de la Pólvora) i més endavant com a assistent social.
- L'any 1983 obté la diplomatura en treball social per l'Escola Superior d'Assistents Socials de Barcelona.
- Durant 4 anys més és membre del consell de redacció de la revista professional RTS. També col·labora des del seu inici amb el Servei Gironí de Pedagogia Social (SER.GI).
- Durant 3 anys més és president de l'Associació de Pares de l'escola Joan Bruguera (cursos escolars 1984/ 1985 a 1986/1987).
- Forma part de l'Escola d'Educadors Especialitzats des de la seva fundació, l'any 1986, fins a la seva clausura l'any 1994.
- Com a professor, també imparteix l'assignatura de treball social comunitari a l'Escola Superior de Treball Social de l'ICESB fins a l'any 1991.
- Des del mes de setembre de 1987 i fins a l'any 1993 desenvolupa les tasques d'assistent social i responsable de l'Equip d'Atenció Primària de Taialà.
- Durant els anys 1992-1993 fa el màster en estudis euroàrabs per la Universitat de Girona.
- L'any 1995 assumeix la direcció del Centre d'Acolliment i Serveis Socials (la Sopa).
- El mes de juny de 2003 obté la llicenciatura de dret per la Universitat Oberta de Catalunya.
- Mor a Girona el 18 de setembre de 2003.

El difícil pas cap al laïcat

Quan escrivim aquestes ratlles són dies de Fires a Girona i és temps de meditar i recordar els difunts. I la imaginació, indòmita, es passeja per cel·les, passadissos i patis del seminari, on de joves, durant aquests mateixos dies, meditàvem els novíssims –mort, judici i infern–, que ens produïen una extrema angoixa. Ens educàvem en una espiritualitat de temença i de por. Però els últims anys del seminari, que coincidiren amb els de la celebració del Concili (1962-1965), començarem a intuir una altra teologia –una nova cultura–, que, per contra, ens parlava de la història d'una bona notícia de Vida. Gràcies a aquest canvi de mentalitat, avui ens és possible de recordar, amb certa serenitat i confiança, tots els qui hem estimat i que ens han precedit en la construcció d'aquesta història. I amb aquesta esperança, ara i d'una manera particular, fem memòria d'en Marià Casadevall, que el curs 1964-65 convisqué amb nosaltres al seminari, tornant de la Universitat Gregoriana de Roma. I ens ajudà a obrir, un xic més, els nostres horitzons encara molt provincians. Ens comunicava l'optimisme que, aleshores, es respirava a Roma. Ens animava a llegir *La campearola* de Moràvia, ens parlava de l'*Otto e mezzo* de Fellini, ens donava a conèixer escrits tan polèmics –i de tanta actualitat, encara ara– com «Preguntas pacíficas al Opus Dei» del teòleg suís Han Urs von Balthasar, etc. (Fa ben poc, amb la seva sàvia modèstia ens va fer de guia en l'exposició de Bernat Martorell i la tardor del gòtic català, al Museu d'Art!).

El 1965, ordenat prevere uns mesos abans que nosaltres, començà la seva tasca pastoral a Pineda, Blanes, Vista Alegre (les Pedreres). De l'any de l'ordenació fins al 1970, en Marià

«El preocupava l'exigència ètica d'aprendre a ser persona, que, en clau cristiana, inclou sempre l'altre»

Marià Casadevall (al centre) el dia de la primera missa, l'any 1965.

realitzà una feina que podríem resumir amb la paraula compromís —o d'«encarnació», expressió llavors en ús— amb els més pobres.

Però l'estructura de l'Església s'anava revelant molt poc àgil per adaptar-se als canvis dels continguts conciliars. La institució missatgera —més preocupada del seu propi muntatge i poder que no pas del missatge a testimoniar— ens relegava a la figura de «funcionaris del sagrat i del culte». Però la missió rebuda era una altra: impulsar el desenvolupament humà integral, personal i col·lectiu. I la persona, per naturalesa, basteix la pròpia humanitat amb materials fets de llibertat, d'amor, de tendresa i de treball. Les contradiccions manifestes obligaren en Piu —com sempre, a l'avantguarda d'aquest procés— a reflexionar, el 1971-72, a Perpinyà i Tolosa de Llenguadoc, per abandonar un estatus i emprendre el camí de la normalitat. Ens sembla que és important de deixar constància de l'esperit amb què en Marià —i altres companys— va prendre aquesta decisió i del dolor que sovint acompanya aquests processos de discerniment. Però la fidelitat a la pròpia consciència, d'altra banda, proporció-

na la joia i la pau necessàries per emprendre camins nous.

Des de la Catalunya Nord, en Marià manifestava a un seu company de curs que el que realment el preocupava ja no era el món eclesiàstic o clerical, sinó l'exigència ètica d'aprendre a ser persona que, en clau cristiana, inclou sempre l'altre. La capacitat d'estimar és el que, de veritat, ens realitza —i realitza el Regne—, vivint o donant-se a la família i en el treball. Valia la pena, doncs, demanar el rescripte a la Santa Seu pel qual seria «reduït» o rebaixat a l'estat laic, a cristià ras. Encara que en demanar-ho, hagués d'exagerar les pròpies febleses humanes. Però en la seva —i la nostra— fragilitat s'han donat uns instants d'amor que, com el poeta Maragall, voldríem fer eterns; unes experiències que ens deixen pressentir que l'amor és més fort que la mateixa mort. I mentre enyorem la presència quotidiana d'en Piu —ara, per absent, molt més preuada— estem segurs que la llavor soterrada als boscos de Vilavenut —en silenciós moviment— brotarà, florirà i donarà d'altres fruits.

Àngel Jiménez

i altres companys de camí.

En els estudis de treball social

Vaig conèixer en Marià el primer dia de classe en la que, llavors, s'anomenava Escola Superior d'Assistents Socials de Barcelona (octubre de 1980). Com que jo també era de Girona, ben aviat vam fer el pacte de compartir viatge i de resoldre cooperativament molts dels nostres treballs.

Ell tenia 40 anys, ja disposava de formació superior, era casat i emmaiadat; tot just acabava de començar a treballar en els serveis socials (com a educador de carrer, que en aquell moment no requeria de titulació específica) i això l'havia animat a realitzar aquests estudis. Aquestes circumstàncies feien d'ell un alumne singular que no passava desapercebut a l'aula, ans el contrari, se'l recorda per les seves intervencions adequades i mesurades. Una reconeguda professora de treball social comunitari actualment ja jubilada (Rosa Romeu) em comentava recentment que encara conserva els seus treballs. Atesa la seva qualitat, sempre s'havia resistit a llençar-los.

Certament era així; en Marià, amb formació en clàssiques, era metículós i encertat en les seves expressions orals i escrites. Per aquest motiu, a mi em feia goig treballar amb ell perquè aprenia molt i, és clar, perquè fer-ho era tenir assegurat l'èxit acadèmic. Els problemes, per a mi, vingueren el dia en què, pel cúmul de treballs, en Marià es va tornar pragmàtic en el nostre pacte i em digué que una bona forma de resoldre la situació era repartir-nos la feina: «que et sembla si tu fas aquest treball i jo faig aquest altre...». A primera vista la solució semblaria facilitant, però per a mi es va convertir en un repte molt gran.

L'anècdota més repetida es produïa amb motiu del seu nom. En

Vicari a Blanes, l'any 1966.

repetides ocasions, quan es passava llista el nom d'en Marià es transformava automàticament en Maria, amb la corresponent alegria de tots els companys quan, amb la seva inconfusible veu d'home, corregia l'equívoc: «Jo mateix!».

L'equívoc no era gens estrany. Marià era un esdeveniment minoritari en els estudis; formava part d'aquell 3% excepcional d'homes que confirmava la regla que les assistents socials eren, per suposat, dones. Posteriorment l'equívoc es repetiria tot sovint quan en l'exercici de la professió (en trucades telefòniques o quan el buscaven...) la gent donava per fet que darrere el seu nom s'amagava una Maria. L'única cosa que va ajudar a corregir aquest fet singular del gènere és que, paradoxalment, formà part d'un equip de serveis socials de l'Ajuntament de Girona que en la seva composició, i era també excepcionalment, la majoria eren homes, un cas únic en el panorama professional.

Érem estudiants del torn de tarda i quan acabàvem la feina a les tres de la tarda ens traslladàvem en cotxe a

Barcelona per la carretera de la costa (la N-II). Els nostres mitjans de locomoció eren el Mini d'en Marià i el meu 4L de segona mà.

En aquest anar a Barcelona i tornar, un dia vam tenir un bon ensurt: al 4L se li va trencar el palier d'una de les rodes del darrere i començà a donar tords de costat a costat de la carretera, d'una tanca a l'altra del pont de Sils fins que va quedar aturat en una d'elles. Per fortuna no passaven cotxes en direcció contrària. El risc va ser molt gran i vam quedar tremolant. El succés, però, va quedar inscrit en el nostre record com un fet anecdòtic, quasi com d'acudit; quan en Marià explicava l'accident deia que «la roda del darrere ens havia avançat» i que «després de l'accident la nostra preocupació major va ser fer retirar el cotxe ràpidament, no fos que encara ens fessin pagar el cost dels bonys provocats en la tanca de la carretera».

El viatge es feia llarg i això ens donava oportunitat de parlar de moltes coses.

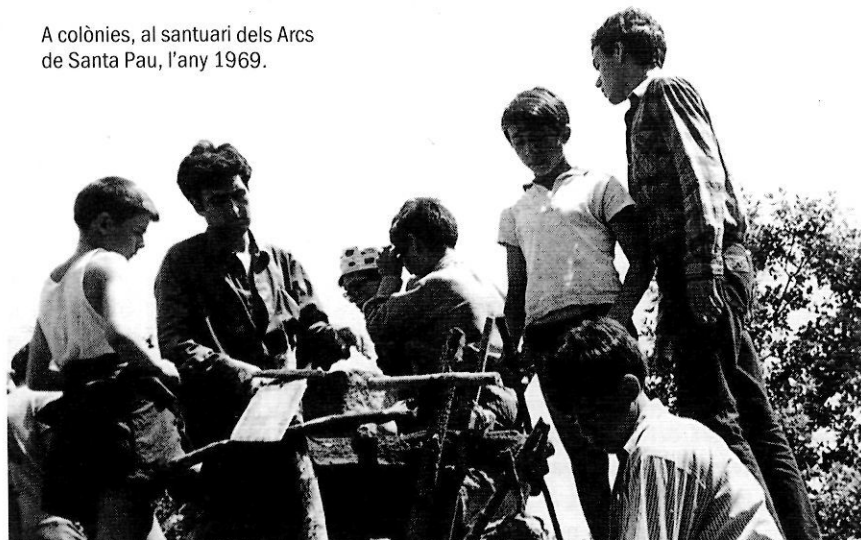
Sovintejaven les converses relacionades amb el treball i amb la política.

ca. Ell era una persona d'esquerres, moderat (PSC-Reagrupament?), però ferm; per contra, la meua cultura política era més emocional, vinculada a grups quelcom més radicals... Les converses eren, d'aquesta manera, sempre entretingudes. A més, em tenia informat dels esdeveniments culturals (llibres, teatre, exposicions, cinema, etc.) i com que jo era «nouvingut» a Catalunya també em parlava dels costums i la manera de ser de la gent del país. D'aquesta manera, tot viatjant, en Marià va esdevenir per a mi un vincle amb la terra, una persona pont, un referent de la catalanitat més càlidament acollidora.

En molts aspectes, en Marià ha estat una persona molt significativa per als que l'hem conegut, i en molts sentits admirada. Una qualitat que em sembla molt remarcable és que, malgrat els seus capitals, era una persona modesta, gens «pagada de si mateixa», sense l'ambició de notorietat, molt coherent amb el seu caràcter ètic. Això implica moltes coses.

Josep Manuel Barbero

A colònies, al santuari dels Arcs de Santa Pau, l'any 1969.

«Harmonitzava les situacions, crisis i conflictes amb una rialla tendra, profunda, de complicitat i solidaritat»

Treballant amb el tècnic de serveis socials

Vaig conèixer en Marià als Arcs de Santa Pau, arran d'unes colònies d'estiu el 1969 destinades a infants i joves que vivien en diferents suburbis de Girona. Hi havia un grup de 38 nois, 5 monitors nois, 3 intendentess noies —jo, una d'elles, feia de cuinera—, en Marià, que era el consiliari, i un cap de la colònia.

Aquí va ser on en Marià va fer la primera innovació: a la reunió de monitors de la primera nit el consiliari proposà de fer tots un equip, que s'hi integrassin la intendència i la cuinera, que tinguessin les funcions de monitores, i que ell volia ser un monitor més, i suggerí que el cap a part de monitor assumís les funcions de coordinador. Crec que els resultats varen ser molt positius, tant a nivell personal com en general; així es va valorar en el seu moment.

Més tard, quan vaig acabar els estudis de treball social, la tardor del 1970, vam tornar a coincidir: en Marià, de vicari responsable de Torre Alfons XII i Caputxins (una gran part de barraques de les Pedreres), jo, una assistent social dependent de les parròquies de Girona; o sigui, en Marià, un dels amos. Després de molt insistir i amb molt d'esforç, l'Església adquirí una barraca perquè es pogués fer més presència social al barri, que no tenien res; ara ho entenc, però, en el seu moment li vaig dir quatre coses.

En el 1979, ja portava 5 anys a l'Ajuntament de Girona i una vegada repartit el cartipàs municipal vàrem tenir la sort que la nostra ponència era del PSUC i en Josep Quintanas, el tinent d'alcalde de la Ponència de Sanitat i Serveis Socials, va trobar molt adequada la idea de proposar a

en Marià de formar part com a tècnic de Serveis Socials; solament li va posar una condició: que abans de les properes eleccions havia de tenir els estudis reglamentaris oficials de treball social. L'any 1983, puntualment va acabar la diplomatura.

Va ser la pedra angular per poder consolidar l'equip de treball social a l'Ajuntament de Girona. Tots teníem clar que si volíem anar algun lloc calia fer pinya, i crec que es va aconseguir gràcies a la capacitat que tenia en Marià de saber traspassar la coherència, amb la presència del dia a dia, a través del seu saber fer bondadós i comprensiu que harmonitzava les situacions, crisis o conflictes amb una rialla tendra, profunda, de complicitat, solidaritat i bon humor, que restava importància a l'anècdota puntual i crispant del moment.

En Marià va tenir oportunitats temptadores de promocionar-se i escalar dintre l'estructura; per lleialtat i solidaritat no va fer mai res que beneficiés el seu bé particular i pogués perjudicar directament algun company de l'equip. Si algú en pagà els plats trencats fou ell mateix, era una persona que predicava amb l'exemple.

Estic ben segura que tots els que hem tingut l'oportunitat i la joia de treballar amb en Marià i poder ser amics d'ell som testimonis de la seva ensenyança vivencial; per a en Marià era molt diferent valer que tenir, ser que fer, permetre que controlar, confiar que exigir, servei que utilitat, cortesia que hipocresia, entusiasme que eufòria, solidaritat que política, esforç que èxit, passió que lluita, sinceritat que diplomàcia, lleialtat que fidelitat, llibertat personal que disciplina de partit.

Va tenir clar, en tot moment, quina era la seva opció, sense lloc a dubtes. Sabia com discernir i manifestar-se amb serenitat, calma i bon humor. Era un home responsable,

Casadevall, l'any 1979.

íntegre, noble, honrat, intel·ligent, culte, solidari i bondadós.

També vaig tenir l'honor de ser-ne col·laboradora, amb l'Associació de Pares del Bruguera mentre ell va ser president. El plantejament va ser sempre el mateix: els escolars eren l'objectiu, mestres i pares el binomi que havíem de enfocar tot els seus esforços conjuntament per aconseguir una bona formació de base als seus alumnes.

Per fi quan em va substituir en la direcció de la Sopa, em va dir molt seriosament: «Ens hem de veure amb tranquil·litat, perquè em posis al corrent de tot el que no hi ha escrit i jo haig de saber». Està clar, oi? Teníem un parell de projectes plantejats en comú per fer a la nostra comarca del Pla de l'Estany, un d'investigació i l'altre de plasmació a llarg termini, però s'han quedat en el tinter, encara que tot els que hem treballat amb tu tindrem en compte la teva manera de ser i de fer i tant de bo en alguna cosa podem ser el teu reflex, que qui ens miri, els teus companys de treball, amics i familiars et vegin a tu Marià.

A Ser.Gi i a l'Escola d'Educadors

Hi va ser des del començament, a l'època de les Tremoledes i d'en Xavier Rusalleda en aquella experiència educativa, una de les moltes precursors del que avui s'ha convingut a anomenar Centres Residencials d'Acció Educativa (CRAE), sense veure que en introduir el mot «residencials» introduïen un cert element de passivitat que treia a aquests serveis l'esperit dinàmic que comporta la vida quotidiana.

I dic això perquè si recordo en Marià i enllaço aquest record amb l'activitat que jo vaig desenvolupar intensament a Ser.Gi, són les seves aportacions en els petits moments d'aquella activitat les que em vénen al cap. M'estic referint a l'Escola d'Educadors Especialitzats de les Comarques Gironines, nom oficial malgrat que el fèiem servir poc, perquè els educadors no eren únicament, ni de bon tros, d'aquestes comarques, sinó fins i tot d'algunes tan llunyanes com el Montsià.

No puc parlar dels seus aspectes docents perquè no vaig assistir a cap de les seves sessions de treball amb els educadors que es formaven en aquella escola, però sí de la regularitat de la seva presència a les reunions de l'equip directiu de l'escola (no recordo si en dèiem així, però sí que aquesta era la seva funció) a vegades prenent cafè a casa d'en Manel Palahí i d'altres al vespre a la Fundació, on es responsabilitzava de portar-nos la clau; també del to pausat i suau de les seves actituds i de les seves intervencions en les discussions, a vegades vehements i acalorades, que anaven marcant les decisions pedagògiques, i a vegades també polítiques, perquè no cal oblidar que aquella Escola d'Educadors va fer possible que els estudis d'educador esde-

A Venècia amb els fills, l'any 1985.

vinguessin diplomatura universitària i que la Universitat de Girona tingués molt aviat l'oportunitat de desenvolupar la diplomatura en educació social, ja que en cap moment es va fer l'aposta de la formació professional de 2n grau (en aquell moment temptadora), sinó que esdevingués en algun moment uns estudis universitaris.

En Marià era el lligam orgànic de l'Escola amb la Fundació, ja que ell va ser durant una bona temporada membre de la Comissió Executiva; tot i que li venia gran, perquè l'abast que anàvem donant a l'Escola desbordava cada vegada més el marc de la Fundació, ho feia amb insistència i regularitat, de manera que va permetre un salt qualitatiu quan vàrem organitzar l'escola amb una estructura modular i ens preparàrem ja per l'esdevenir universitari dels estudis d'educador.

Els que participàvem en aquella activitat ho vàrem fer amb un cert grau de militància que sovint ens feia treballar en condicions difícils; a més a més dels pocs diners que hi guanyàvem, necessitàvem sentir l'escalf de l'equip amb qui hi treballàvem. En Marià ens aportava amb regularitat aquest escalf, i recordo amb intensitat

la seva presència els dimarts (no sé si un trimestre, un any o més temps) a la tarda, en què hi havia moltes activitats que desbordaven els que teníem responsabilitats formatives en aquell horari; ell venia sempre una estona, malgrat que no tenia cap activitat. S'asseia al despatx i sense interferir sempre feia alguna cosa que permetia sentir que ens recolzava en la nostra activitat, quelcom frenètica, de concentrar molt en poques hores.

Un record que acompanya aquesta presència, sovint silenciosa però sempre intensa, és l'ajuda per plasmar per escrit algunes de les reflexions fetes per molts de nosaltres, més propers a la cultura oral, que a ell li sortia amb molta facilitat. La seva ploma (que li era fàcil) està reflectida en els programes d'aquella escola.

Aquests són alguns dels meus records d'en Marià relacionats amb l'escola d'educadors promoguda per la fundació Ser.Gi, tenint molt clar que la història que un explica no és la de veritat, sinó el que hom recorda del que ha viscut, com ens assenyalava molt sàviament Gabriel García Márquez.

Antoni Julià

«Mirarem de ser feliços com quan compartíem amb ell les limitacions i les utopies, les decepcions i les esperances»

En record i agraïment

«La mort no és res: jo tan sols sóc a l'altre costat..., just a l'altre costat del camí».

Era com si en Marià mateix ens parlés amb aquestes paraules de Charles Péguy el matí del 19 de setembre quan tants amics i companys l'acomiadàvem.

Era aquesta proximitat tan seva, feta de senzillesa de tracte i de tarannà afable i sempre acollidor, que seguirà acompanyant els qui vàrem tenir el privilegi de fer una part del nostre camí amb ell.

«Per què estar fora del vostre pensament?, simplement perquè sóc fora de la vida?».

El seguirem anomenant pel nom amb què sempre l'hem anomenat, i parlarem d'ell, Piu estimat, com sempre hem fet, no pas amb un to diferent, ni solemne ni trist, malgrat el dol per la seva absència.

Farem serenament l'esforç —com ell volia— de continuar rient com rèiem plegats, per continuar sentint la seva rialla.

Pregarem, somriurem, pensarem en ell i mirarem de ser feliços com quan compartíem la música i el silenci, les limitacions i les utopies, les decepcions i les esperances, el foc i la taula, la llum de l'Empordà i de la Toscana, les petites coses de cada dia..., i sobretot com quan, tot i no veure'ns, el

sabíem, amb la Montse, sempre al costat nostre.

El seu nom, Marià, serà pronunciat a casa nostra com sempre s'ha fet, sense èmfasi ni angoixa.

Segurs que ell no ens ho permetria, voldríem dir-lo també amb un to de profund agraïment pel bé que ens ha fet haver-lo tingut com a amic.

Compromès en causes només aparentment perdudes, benaurat amic, sabem que ell ens espera.

Perquè certament no és lluny: just a l'altre costat del camí, i en el més pregon de lles nostres vides.

Salvador Carmaniu
Laura Fàbrega

A Arezzo, un any abans de la seva mort.

